

D-VP 7. A.

Úkol: Každý napiše alespoň 5 věcí, které si pamatuje o gotickém umění – pamatuje, ne, přepisovat ze sešitu 😊

.....

Nové téma

Renesanční umění

Sny o obnovení Římské říše vzbuzovaly zájem císařů západní Evropy v celém středověku. Od Karla Velikého, který se pokusil obnovit opravdovou latinskou vzdělanost, až po Karla IV., za jehož vlády vrcholí ve střední Evropě zájem o kulturu a vzdělání, můžeme sledovat snahy o obrození člověka starověkou vzdělaností. Toto pojetí antiky však nevycházelo ze skutečné znalosti antických děl.

Skutečnou podobu antického humanismu nastolila na základě studia původních, hlavně řeckých textů až renesance.

Odklon on gotického umění je patrný zejména ve zdokonalování formy, návaznosti na znalosti antické anatomie a perspektivy.

Duch, který ovládal středověké umění, je nahrazen ve 14. století člověkem, dokonalostí zobrazení a studiem přírody. Takto chápal nové pojetí např. jeden z prvních humanistů Francesco Petrarca, nejen básník, ale především historik a archeolog.

Renesance se stává prvním náznakem materializace umění i myšlení, duchovno je přiblíženo pozemskosti, centrem dění už není Bůh, ale sám člověk. Proporce lidského těla a celá renesanční estetická měřítko se staly základem nového uměleckého řádu.

Změnou myšlení se vysvětluje i změna gotické plošnosti a nezájmu o anatomickou přesnost v perspektivní dokonalost a zobrazení pozadí jako dokladu renesanční preciznosti.

Architektura se dlouho novým myšlenkám bránila a zůstávala dlouho pod vlivem gotiky. Zvrat nastal na začátku 15. století po přestěhování papežského dvora z Avignonu do Říma. Přesto si vedoucí úlohu v umění udržuje Florencie.

Renesance měla v Itálii snadnější nástup, gotika zde neměla hluboké kořeny a renesanční prvky byly využívány už v italské románské architektuře. Z tohoto důvodu byla Itálie napřed před zbytkem Evropy.

Znaky renesance:

Materiály – Použité materiály jsou mnohem rozmanitější – cihly (dekorativní režné zdivo), kámen, dřevo nebo kov. Po dokončení hrubé stavby docházelo k nanesení omítek a ozdobných prvků. Typické byly štuky, sgrafito, mramorové obklady.

Rytmus a symetrie – Fasády jsou členěny římsami, sloupy, pilastry či arkádovými ochozy. Půdorys je většinou pravoúhlý. Renesanční stavby jsou pro člověka mnohem lépe uchopitelnější, což je pravděpodobně i důsledek symetrie a rytmického členění.

Ozdobné prvky – Renesance se zcela odklonila od gotického opěrného systému a lomeného oblouku. Vodorovné síly arkád zachycují železné kleštiny. Ke slovu se znovu dostávají prvky antiky, které se projevují na architektonickém členění fasády – byly využity např. římsy, pilastry či rustika. Předsazené konstrukce často podepírali atlanti se známkami tíhy. Dalším užívaným prvkem je lunetová římsa se sgrafitovou výzdobou. Jednotlivé řády nebyly důsledně využívány tak, jako tomu bylo v antice. Prvky se často míchaly, nejpoužívanější byl však korintský řád.

Sloupy a pilíře – Renesanční sloupy jsou inspirovány antikou. Na fasádě se často se využívají polosloupy přes jedno, nebo více podlaží – tzv. vysoký řád.

Portály – Vstupní portál je často nejvýraznějším prvkem průčelí. Jednodušší forma portálu bývá embosována, případně lemována polosloupy nesoucí kladí. Pozdní renesanční portály už obsahují sochařskou výzdobu, typické jsou také rostlinné a figurální motivy. V ose portálu se pak často nachází ornament s erbem.

Okna – Obdélníková nebo zaklenutá okna bývají sdružována do dvojic. Otvory bývají lemovány polosloupy a zakončeny nadokenní římsou. Pro okna pozdní renesance jsou charakteristické štítové nástavce – tzv. frontony, ostění oken bývalo zdobeno bosáží či zalamovanýma ušima.

Sgrafito – Jedná se o dvouvrstvou omítku, škrábanou omítku. Spodní vrstva sgrafita se vyhotovila s tmavým zabarvením (popel, uhlí) a následně byla nanášena další vrstva – tentokrát světlá a hladká. Proškrábáním vznikne motiv – nejčastěji psaníčka. Je-li barva omítek vyvedena opačně, vzniká kontrasgrafito.

Klenby a stropy – Renesance využívá křížové a valené klenby s lunetami. Žebra kleneb jsou často zdůrazněna hřebínky, které mohou mít podobu zašpičatění případně oblouků a lišt. Dále se využívají kupole, zrcadlové, klášterní a neckové klenby. V případě rovného zastropení se využívá trámových a kazetových stropů.

Kuželková balustráda – Jedná se o zábradlí vytvořené z baluster – nízkých, rotačně symetrických sloupků. Kuželková balustráda se nejčastěji využívá na balkonech či schodištích.

Zahrady – Pro renesanční zahradu je typická symetrie a pravidelné geometrické uspořádání. Také terén je terasovitě uspořádán. Přesně tvarována byla také zeleň – živé ploty, stříhané

stromy, vše bylo prokládáno cestami, květinovými záhony či rozsáhlými travnatými plochami. Zahrada je od okolí oddělena zdmi.